

EDITORIAL

Tapuson ang korapsyon kag krimen sang burukrata-kapitalista nga sistema

Hayagan, mabangis kag wala-untat ang awayan sang magkaribal nga mga reaksyunaryo nga grupong Marcos kag Duterte. Nagsugod ang ila kina-gamo sa lunsay wala kabulusgan nila nga pagkasungak-sungak sa mang-gad kag gahum. Madasig nga nagakaluto ang mga kontradiksyon nga ini tungod sa pagpadali ni Marcos nga lubos nga dugmukon ang tanan nga ikasarang ni Duterte nga makabalik sa poder kag pungan ang karibal sa tinguha sini nga bawion ang ila interes sa pulitika kag ekonomiya.

Labi pa nga magsingki ang awa-yan nga ini samtang nagahilapit ang eleksyon nga *midterm* sa 2025. Paga-lauman nga ang mga banggianay nga ini ang pasada lang sa paglupok sang mas dalagko kag mapintas pa nga bungguanay. Posible nga tay-ugon ang kapag-on sang nagahari nga rehi-men Marcos, apang magapadulong man sa mas nga konsolidasyon kag monopolisasyon sini sa gahum pam-pulitika. Katimbang sini ang labi nga pagsangkad kag pagbaskog sang mas malapad nga demokratikong kahubla-gan nga magahangkat sa pasista nga paghari sang mga Marcos.

Ginbuyagyag sa mga pagtalakay

sa Kongreso ang kagarukan nga na-lab-ot sang nagahari nga sistema sa garapalan nga paggamit ni Duterte sa poder sa pagpangkurakot, pagpalapad sang iya manggad kag imperyo nga kriminal, magluwas pa para sa kapritso kag mga gawi nga dekadente. Ginadetalye diri ang direkta nga papel ni Duterte kag sang pinakamalapit ni-ya nga kahimbon sa pagpatay sa pulu-an ka libo sa Oplan Tokhang kag peke nga “gyera kontra droga,” amo man sa maduguon nga kampanya sang pa-sista nga pagpanumpo. Labi nga na-gabaskog ang singgit sang pumuluyo para sa katarungan, kag para pasab-ton, arestuhon kag lagson si Duterte

kag iya mga kahimbon sa krimen kag korapsyon.

Samtang nakapokus ang atensyon sang publiko sa mga talakayan sa Kongreso nga nagaduot kay Duterte, padayon naman ang nagahari nga hu-bon ni Marcos sa kaugalingon sini nga burukrata-kapitalista nga pagpa-manggad kag konsolidasyon sang ga-hum pampulitika. Sugod sang nag-pungko sa Malacañang, indi magnubo sa lima ka dalagko nga kaso sang ko-rapsyon batuk sa mga Marcos (nga katumbas sang masobra ₱202 bilyon) ang ginbasura sang mga korte (gamay lang ang kaso sang 57-ektarya nga duta nga gin-angkon sang mga Marcos sa Paoay nga ginbawi kasan-o lang sang Korte Suprema). Masako man si Marcos sa pagpangtorse sang kasaysayan agud hinabunan ang ko-rapsyon, pasismo kag krimen sa ida-lom sang laye militar sang iya amay nga diktador (1972-1986).

Gin-agaw ni Marcos sa kamot sang mga Duterte (kag sang China) ang maanomalya nga kontrata sang gubyrno sa pila ka dalagko nga pro-yektong imprastraktura kag ginbal-

hin sa ginapaburan ni-ya nga mga kumpa-niya (gamit ang pautang sang US, Japan kag World Bank). Gintigana ni Marcos ang ₱550 bilyon nga pondo sang banwa sa Ma-harlika Investment

Fund agud ibubo ini sa negosyo sang mga kroni nga burgesyia komprador pareho nanday Ramon Ang, Enrique

Razon, Manny Pangilinan, ang mga Aboitiz kag iban pa. Magatigana sa 2025 sang indi magnubo sa ₱10 bilyon para sa “confidential and intelligence funds” ni Marcos para sa iya nga personal kag pampulitika nga kapuslanan. Ginpabalik ni Marcos sa pungsodnon nga gubyrno ang “sobra” nga ₱20 bilyon nga pondo sang PhilHealth bisan pa sa ipit-ipit nga panginahanglan kag dalagko nga mga utang sini.

Kakunsabo ang mga sindikato, gina-uyatan subong ni Marcos, asawa nga si Liza Araneta, kag sang mga Romualdez ang suplay sang bugas kag kalamay, pati na ang bombay kag iban pa nga produktong agrikultural. Ginagamit nila ang kontrol nga ini para sa manipulasyon sang presyo kag pagkamol sang maksimum nga ganansya. Ang kontrol sa baligyaanay sang iligal nga droga sa Pilipinas ang gina-uyatan subong sang mga tinawo ni Marcos.

Wala sang huya ang pagpagusa ni Marcos gamit ang pondo sang pumuluyo, lakip ang isa ka bilyon ka piso nga gin-usikan sa asud-asod nga biyahe sa gwa sang pungsod subong nga tuig. Nabuking siya nga nagagamit sang helikopter para maglikaw sa trapiko para maglantaw sang konsyerto. Ginregalohan siya sang indi magnubo sa \$1 milyon nga pribado nga konsyerto sang Duran Duran sa iya nga kaad-

lawan, nga indi lang lapas sa laye, kundi direkta nga pagtampalas ni Marcos sa masa nga adlaw-adlaw ang pag-antus kag pasakit.

Ginpwesto ni Marcos ang mga tampad sa iya nga upisyal sang militar kag pulis. Sa iya nga mando, wala-untat ang armado nga pagsumpo kag paglapas sa mga tawhanon nga kinamatarung sa bilog nga pungsod. Padyon ang mga pagpamatay, pagpangortyur kag pag-abdak. Halos 800 ang mga detenidong pulitikal. Ginatos ka baryo sa kabukiran ang ginapaidalom sa paghari militar para tapnaon ang masa nga nagabato.

Ang rehimen Marcos ang subong pinakakonsentrado nga dagway sang estado nga burukrata kapitalista, pasista kag neokolonyal. Nagaserbe ini sa interes sang mga dumuluong nga monopolyo kapitalista kag nagahari nga sahi sang dalagko nga burges komprador kag dalagko nga agalon mayduta, kag sa interes sang mga nagahari nga dinastiya.

Ginapigos ang malapad nga masa sang pumuluyong Pilipino sa idalom sang burukrata-kapitalista nga estado. Ginpadayon ni Marcos ang mga neoliberal nga patakaran sang liberalisasyon, pribatisasyon kag deregulasyon. Sobra-sobra ang ginapapas-an sa ila nga buhis kag mga balayran,

apang halos wala sang nakuha nga serbisyo pang-ikaayong-lawas, pang-edukasyon, pabalay kag iban pa nga mga serbisyo pampubliko nga dapat ginapasiguro nga libre sang estado. Nagasarurot ang kabuhi sang masa sa atubang sang mataas nga presyo, manubo nga sweldo, kawad-on sang trabaho kag pagpang-agaw sang duta kag palangabuhian.

Maathag nga ginapakita sang sitwasyon ang nagadalom nga krisis sang nagahari nga sistema nga ginaharian sang mga burukrata kapitalista nga nagapagusto sa korapsyon kag kriminalidad—si Duterte sadto, si Marcos subong, kag ang tanan nga reaksyunaryo nga rehimen halin sang gintukod sang imperyalismong US ang estado nga neokolonyal. Sa agaway kag sikuhanay sang magkaribal nga hubon nga wala kabulusgan sa manggad kag gahum, nagakabuyagyag ang sistema nga garuk tubtob sa kaidaldalman.

Determinado ang pumuluyong Pilipino nga pangapinan ang ila mga kinamatarung kag batuan ang burukrata-kapitalista nga rehimen US-Marcos. Dapat ubos-kusog nga pukawon, organisahon kag pahulagon ang pumuluyo, kag tukuron ang pinakamalapad nga nagahiliugyon nga prente sang tanan nga pwersang kontra-pasista kag kontra-korapsyon. Sa ubod kag unahan sang masangkad nga pagbato sa pasista kag papet nga rehimen Marcos amo ang organisado nga kusog sang mga sandigan nga sahi kag sektor.

Agud nga lubos nga magsulong kag magdaog, dapat i-angot sa paghimakas para sa pungsodnon demokrasya ang pagbato sa burukrata-kapitalista nga rehimen. Lubos lang ini nga madula upod na ang mga sandigan nga palaligban sang imperyalismo kag pyudalismo paagi sa pagtapos sa sistema nga malakolonyal kag malapyudal. Para maagum ang handum nga ini, kinahanglan nga usuyon ang rebolusyonaryo nga banas, nagapanguna paagi sa pagsulong sang armado nga paghimakas agud maangkon ang estratehiko nga katuyuan nga tukuron ang matuod nga demokratikong gubyrno sang banwa.

Tommo LV Blg. 18 | Setyembre 21, 2024

Ang Ang Bayan ginabantala sa lenggwahe nga Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray, Ingles kag Espanyol. Nagabaton ang Ang Bayan sang mga kontribusyon sa porma sang mga artikulo kag balita. Ginabuyok man ang mga bumalasa nga magpaabot sang mga saway kag rekomendasyon sa ikauswag sang aton pahayagan.

Kaundan

Editoryal: Tapuson ang korapsyon kag krimen sang burukrata-kapitalista nga sistema	1
22nd IB, gin-ambus sang BHB-Sorsogon	3
Dugang-sweldo sang mamumugon sa uma sa Negros	3
3 ka martir sang Cagayan Valley, ginpasidunggan	3
Sistema nga “piece-rate” sa ulubrahan sang habon	4
Pagmina sa San Miguel sa South Cotabato	5
Paghimakas sang pamatan-on sadtong laye militar	6
Pagpalapad sang SMC sang planta nga coal-powered	7
Mga protesta	7
Paghimakas sang mamumugon	7
2, gin-abdak; 9, gin-aresto sang militar	8
Manubo nga presyo sang mais sa anihan	8
Sa malip-ot nga pulong	9
Surigao kag Agusan del Sur, napuno sang detatsment	10

Ang Ang Bayan ginabantala duha ka beses kada bulan sang Komite Sentral sang Partido Komunista ng Pliipinas

ang.bayan@cpp.ph

22nd IB, gin-ambus sang BHB-Sorsogon

GIN-AMBUS SANG BAGONG Hukbong Bayan (BHB)-Sorsogon (Celso Minguez Command) ang mga tinawo sang 22nd IB samtang nagabyahe sa Sityo Sabang, Barangay Calpi, Sorsogon sadtong Septyembre 6. Napatay diri si Cpl. Rodel Felismino samtang napilasan ang isa pa ka soldado sang 22nd IB nga nakabase sa Barangay Calmayon, Juban.

Ang nasambit nga aksyon ang sabbat sang BHB-Sorsogon sa reklamo sang pumuluyo sa nagkalain-lain nga baryo sang Magallanes, Bulan, Irosin kag Juban nga ginaharas sang mga soldado sa mga operasyon militar. Kabahin man ini sa pagsaludo sang Pulang hukbo sa kabaganihan ni Arnel “Ka Mando” Estiller kag iban pa nga rebolusyonaryong martir.

Pagsilot. Ginreport sang BHB-Masbate (Jose Rapsing Command) ang pagpatuman sini sang rebolusyonaryo nga hustisya sadtong Setyembre 10 sa isa ka aktibo nga katapo sang CAFGU nga si CAA Rodel Monsalod sa Barangay Cadulawan, Cataingan. Si Monsalod ang nagaserbe nga giya sa mga operasyon kag kampanya sang pagpatay sang 2nd IB sa mga sibilyan. Bayaran nga maton siya ni Masbate Gov. Antonio Kho.

Sa Negros Oriental, ginpapanagan sang silot sang BHB-Central Negros (Leonardo Panaligan Command) si Jonel Sevilla, aktibo nga aset panilag sang militar nga taga-Sityo Kabulay, Barangay Trinidad, Guihulngan City sadtong Agosto 30, santo sa desisyon sang natungdan nga mga organo sang demokratiko nga gubyerno sang banwa. Ginpatigayon ang armado nga aksyon sa Sityo Cambairan sa nasambit nga barangay.

Kontra-ensirkulo. Indi magnubo sa 10 ka tropa sang 2nd IB ang napatay sa kontra-reyd sang BHB-Masbate sa pag-ensirkulo sang mga tropa sang militar sa Sityo Calanay, Barangay Banco, Palanas sadtong Septyembre 15. Ginpalupok sang mga Pulang hangaway ang isa ka bomba nga nagresulta sa kaswalti sa bahin sang militar. Luwas nga nakamaniobra ang mga kaupod nga wala sang kahalitan sa ila nga kubay.

Koresponsal

Dugang-sweldo sang mga mamumugon sa uma sa Negros, madinalag-on

Napasakaan sang mga mamumugon sa kampo sa Barangay Kahil (indi matuod nga pangalan) sa sur nga bahin sang Negros ang inadlaw nga sweldo pagkatapos ululupod nga gin-atubang ang duha ka agalon mayduta sadtong Hunyo. Sa report sang Ang Paghimakas, pamantalaan sang rebolusyonaryong kahublagan sa Negros, napasaka ang sweldo halin ₱200-₱220 padulong sa ₱250, samtang ang pagpang-arado halin ₱700 padulong ₱1,300 sa duha ka pasada kada ektarya.

Nakabenepisyo diri ang 19 ka panimalay ukon 44 ka mga mamumugon sa uma halin sa lima ka sityo. Nadaog ini sa tunga sang mas ginpabaskog nga operasyon militar sang Armed Forces of the Philippines.

Suno sa Ang Paghimakas, ang kontra-pyudal nga paghimakas sa Barangay Kahil ang ikaduha na sa organizado nga pagbato sang masang mangu nguma sa panahon sang tiempos muerto ukon “patay nga panahon” nga nagatumod sa mga bulan sa tunga sang siklo sang pagtanom sang tubo. Ginlunsar ang una nga duso sadtong Mayo.

Piket sang mangunguma. Sadtong Agosto 29, nagtililipon kag nagprotesta ang mga mangunguma sang Negros Occidental sa atubang sang kapitolyo sang prubinsya sa Bacolod City para iduso ang pagpagwa sang pondo sang gubyerno para makabulig sa tiempos muerto. Ginpangunahan ang hublag sang Kilusang Magbubukid ng Pilipinas Negros kag National Federation of Sugar Workers.

Nagpanawagan sila sa Sangguniang Panlalawigan nga magpagwa sang isa ka resolusyon nga nagadeklarar sang tayuyon nga suporta para sa mga mamumugon sa uma nga kada tuig naga-agum sang kapigaduhon kag gutom kada tiempos muerto. Una na nga nagsumite sang sulat ang mga mangunguma sa bise gobernador sadtong Agosto 20 para sa isa ka dayalogo.

Sadtong Agosto 20, naglunsar man sang piket kag dayalogo ang mga mangunguma sa Department of Agriculture Region VI sa Bacolod City. Sadto pang Hunyo nagpasa na sila sang sulat sa ahensya para iduso ang suporta para sa palangabuhian.

Tatlo ka martir sa Cagayan Valley, ginpasidunggan

GINPASIDUNGGAN SANG REBOLUSYONARYONG kahublagan ang tatlo ka Pulang hangaway kag kadre sang Partido sa Cagayan Valley nga namartir sadtong Septyembre 11 sa Barangay Baliuag, Peñablanca, Cagayan. Ginkilala sila nga sanday Ariel Arbitrario (Ka Karl), Danielle Marie Pelagio (Ka Seed) kag Erin Sagsagat (Ka Jorly).

Si Ka Karl ang konsultant sa estoryahanay pangkalinong sang NDFP. Nagdako sa Davao City, pila ka dekada siya nga nag-alagad sa rebolusyonaryong kahublagan sa Southern Mindanao bag-o nabalhin sa komite sang Partido sa Cagayan Valley sadtong Agosto 2018, kag sang ulihi natalana nga sekretaryo sini.

Sandig sa pasiuna nga impormasyon, ginadudahan nga ginpaidalom sa grabe nga tortyur kag interogasyon si Ka Karl tubtob sa lubos nga ginpatay. Naglab-ot sa pila ka adlaw antes ginpatuhaw ang iya nga bangkay kag ginpabudlayan ang iya mga bata nga kuhaon ang mga ini.

Si Ka Seed, 22, ang naghalin sa Manila kag anay estudyante sang PUP. Si Ka Jorly, nga nagpatapo sa BHB sadtong 1980, ang naghalin sa sahi nga imol nga mangunguma nga nagdako sa Zinundungan Valley sa Rizal, Cagayan.

Mahimuslanon nga sistemang “piece-rate” sa ulubrahan sang habon

Nakadepende sa kadamuon sang habon nga matuga sang mga mamumugon pareho ni Mae ang ila ginadala pauli nga kita sa pagkatapos sang semana. Nakapaidalom siya kag kasubong niya nga mga mamumugon sa ginatawag nga sistemang “piece-rate” ukon kada-bilog. Lapas ini sa kinamatarung sang mga mamumugon sa bayad nga 8-oras nga adlaw sang pamugon.

Sa ila nga ulubrahan, masami nga nagalab-ot sa ₱27 kada 100 ka bilog sang habon ang ginabayad sa mga mamumugon. Bilang pakonswelo sang sakan nga kapitalista, ginpataasan ini kasan-o lang kag nangin ₱31 na kada 100 ka bilog.

Pagabahinon pa nila ini sa kadamuon sang mamumugon kada tim. “Kon lima kami sa tim, ang halimbawa nga ₱31 nga kita...nagalab-ot sa ₱6.20 kada mamumugon,” suno kay Mae sa isa ka interbyu sa Malayang Pilipina, ang pamantalaan sang Makabayang Kilusan ng Bagong Kababaihan (Makibaka).

Suno sa iya, ang isa ka klase sang habon nga ila ginhorma, ginpahamis kag ginputos ang masami ginabakal sa merkado sang ₱38. Sa kada habon nga ini, nagabaton lamang siya sang ₱0.04 nga halos 1,000 ka beses nga mas gamay sang sa presyo sa merkado.

Dise-sais na ka tuig nga nagatrabaho si Mae sa nasambit nga ulubrahan. Lapit na siya mag-abot sa pagka *senior citizen*. Sa pihak sang halos duha ka dekada nga pagtrabaho nagapabilin gihapon siya nga *piece-rate* nga mamumugon.

“Sadtong una nagapahanunot lang ako tubtob sa naglab-ot sa amo sini kadugay. Ginalagas ko ang SSS tungod tatlo ka tuig na lang 60 na ako, kag may pensyon bisan kon paano. Kag kon mag-untat ako, ano naman nga trabaho ang pagasudlan ko?”

Indi magsobra sa ₱1,000 ang iya inadlaw nga sweldo. Ginabuhin pa diri ang pwersahan nga ginasukot para sa SSS, Pag-IBIG kag PhilHealth. Kon kis-duha ukon tatlo ka beses lang siya ginapasulod sa ulubrahan sa isa ka semana.

Suno kay Mae, masami nagagasto sila sang pamilya sang ₱400 nga para

lang sa pagkaon kag plete, wala pa ang pangbayad sa kuryente, tubig, arkila sa balay kag iban pa nga gasto. “Adlaw-adlaw ko lang nga plete, upod ang pagkaon, ₱100 ang gasto ko.. indi na gid maka-igo ang kita ko nga ₱250 sa apat ka oras nga pagtrabaho,” pagpa-ambit niya.

Dugang nga pagpanghimulos pa sa ila ang indi maayo nga kundisyon sa pamugon. Ginapasuksok sila sang *hairnet*, *apron*, kag *face mask* pero tungod sa sobra ka init, nagakabudlayan sila nga mag-ginhawa. Dugang pa ang maisog kag nagkalain-lain nga baho sang nanari-sari nga habon. Wala sila ginatugutan nga mag-inom sang tubig sa ila istasyon.

Magluwas pa, mas ginpagamay sang kapitalista ang isip sang mga mamumugon nga una nga ginpatuman sadtong panahon sang pandemya. Tubtob subong, wala sa gihapon nagdugang sang mamumugon ang kapitalista. Ang kadamuon sang habon nga ginatuga nila nga 16 ka mamumugon nga *piece-rate* ang katumbas sang ginatuga sang 80 ka mamumugon.

Pakonswelo sa ila nga madugay na nga *piece-rate* nga mamumugon, k kaisa kabigon man sila nga “regular” nga *piece-rate*.

Muklat si Mae sa mabudlay nga kinalain sang kahimtangan sang mga mamumugon nga kada-bilog kag regular-halin sa sweldo kag benepisyo, tubtob sa pagkalubong sa indi makitawhanon nga pamugon. Suno sa iya, “Pierde pa man kami gani kon sumahon tungod mas mabug-at ang trabaho sang *piece-rate* nga mano-mano kumpara sa regular nga may makina.”

Tuman man ka nubo sang ginahatag nga *separation pay* sa ila nga mga kada-bilog kon sa diin ginahatagan la-

mang sila sang ₱1,000 sa kada tuig sang pagtrabaho.

Sa atubang sang nagasinampaw nga pagpanghimulos, ginpaambit ni Mae ang kahadlok sang mga mamumugon nga magtukod sang unyon kag maghulag. “Subong, ang awayan namon ang mangin regular, ang problema indi pa sila mag-upod sa mga organisasyon kag nahadlok nga kontrahon ang *factory*,” suno sa iya.

Apang, pursigido si Mae nga ipathag ang kinamatarung sa mga kasubong niya nga mamumugon, nagapaminsar sang lain-lain nga pamaagi agud amat-amat nga buk-on ang kahadlok nga nabatyagan nila kag matransporma ini padulong sa paghimakas. Bilang katapo sang Makibaka sa komunidad, muklat nga ginaplano sang iya kolektibo ang pag-organisa indi lang sa ila nga pabrika kundi sa mga kasikbit man sini.

Nakatukod sila sang isa ka alyansa sang mga mamumugon sa syudad nga ginaduso ang pagpasaka sang sweldo. Padayon ang ila pagpaninguha agud magbunga ini sa pagtukod sang unyon kag madamo pa nga iban nga asosasyon sang mga mamumugon sa komunidad kag pabrika.

Nagalaum siya nga sa malapit nga panahon mapahulag ang mga mamumugon sa sulod sang ila nga pabrika para iduso ang ila nga mga kinamatarung sa regularisasyon kag makabuhi nga sweldo.

Halin sa Malayang Pilipina, Agosto 2024.

Balik-tan-aw:

Paghimakas sang pamatan-on para sa demokratiko nga kinamatarung sadtong laye militar

Sang ginpatuman sang diktaduryang US-Marcos ang laye militar sadtong Septyembre 1972, direkta nga gindumili sang rehimen ang mga konseho sang estudyante, mga organisasyon, kapatiran kag mga publikasyon sa mga unibersidad kag eskwelahan. Kabahin ini sang pangkabilugan nga pagsumpo sa demokratiko nga kinamatarung sang mga pamatan-on kag sang bug-os nga pungsod.

Ginkabig nga pamahog ni Marcos sa iya nga paghari militar ang ano man nga pagtililipon sang mga estudyante kag pamatan-on. Nagpadala siya sang puluan ka mga ahente sa mga unibersidad nga nagapakuno-kuno nga mga estudyante, manunudlo ukon empleyado para panilagan kag tumuron ang mga kritikal sa iya nga rehimen.

Hayagan nga ginakontrol sang diktadurya ang mga administrasyon sang mga unibersidad. Pila ka beses man ini nga gintilawan nga wasakon ang nagahorma nga paghugpong sang mga pamatan-on paagi sa brutal nga pag-aresto, intimidasyon kag militarisasyon sang mga unibersidad.

Sa pihak sini, wala nalutos ang espirito nga makig-away sang mga pamatan-on kag estudyante. Nagpaninguha sila sa pagpukaw, pag-organisa kag pagpahulag sang pareho nga pamatan-on para sa ila mga demokratiko nga kinamatarung.

Una nila nga ginhangkat ang diktadurya sa mga malinong nga martsa, mga kalit-protesta, pagpetisyon, panagtag sang polyeto, pagpatapik sang mga poster kag pagpinta sang mga panawagan kag iban pa nga matinugahon nga pamaagi para mapalab-ot sa mas malapad nga numero ang kahimtangan sa idalom sang rehimen. Nagserbe man nga iligan sang panawagan kag paghimakas sang mga estudyante kag masang Pilipino ang mga publikasyon sa kampus. Sa ulihi, magabunga ang mga ini sa isa ka nagalanog-lanog nga kahublagan protesta.

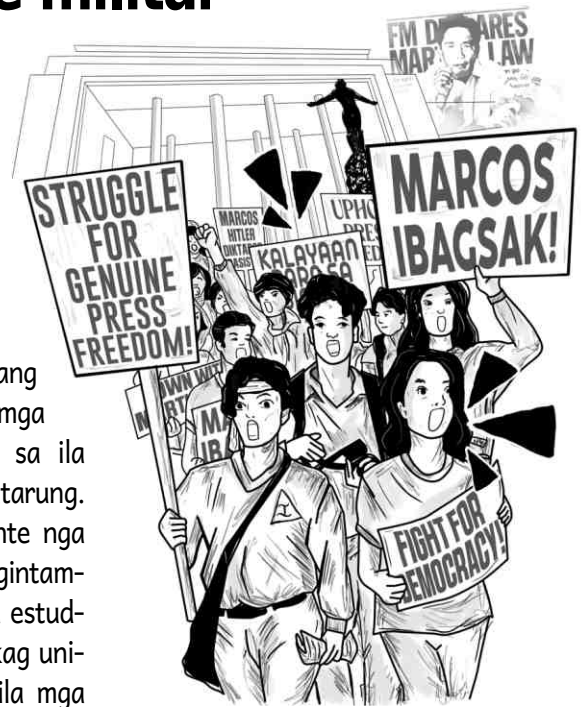
Rali sang 200,000 ka pamatan-on estudyante

Lima ka tuig pagkatapos sang deklarasyon sang laye militar, gintay-

og ang diktaduryang Marcos sang dalagkuan nga mga rali sang mga pamatan-on estudyante para sa ila mga demokratiko nga kinamatarung. Nagdangat ini sa isa ka higante nga rali sadtong Hulyo 1977 nga gintambungan sang halos 200,000 ka estudyante halin sa 10 ka kolehiyo kag unibersidad. Ginboykot nila ang ila mga klase sa University of the Philippines, Araneta University Foundation, University of the East, Adamson University, Trinity College, Philippine College of Commerce, University of Santo Tomas, Philippine Women's University, Feati University kag Philippine College of Criminology.

Naghiliugyon sila sa idalom sang Alyansa ng Mag-aaral Laban sa Pagtaas ng Tution Fee. Ginhan-ay sini ang pito ka mga demanda, nagapanguna ang pagkuha sang tanan nga tropa kag ahente sang reaksyunaryo nga Armed Forces of the Philippines halin sa mga kampus; pagbalik sa mga konseho sang estudyante nga gindumili sa idalom sang laye militar; kag untaton ang pagsaka sang matrikula.

Tungod sa kalaparon sang hublag, natulod ang diktaduryang Marcos nga untaton ang plano nga pagpasaka sang matrikula sang mga pribado nga eskwelahan pagkasunod nga semester. Nangin inspirasyon ini agud labi pa nga pabaskugon ang pagpaninguha sang kahublagan sang pamatan-on para iduso ang diktaduryang Marcos nga kilalanon ang ila demokratiko nga mga kinamatarung. Pagkasunod nga tuig, amat-amat na nga maduso sa lain-lain nga unibersidad ang pagbalik sa mga konseho sang estudyante kag pagbuhi sa mga pamantalaan sa kampus.

Padayon nga ginapakigbato

Pila ka dekada pagkatapos pukanon si Marcos Sr, importante nga padayon nga uyatan ang mga demokratiko nga kinamatarung nga nadaog sang kahublagan estudyante sa idalom sang laye militar. Kabahin sini ang aktibo nga pagtukod sang mga konseho kag pagpadalagan sang mga dyaryo. Labi nga malahalón ini sa atubang sang padayon nga imperyalistang opensiba sa kultura kag ideolohiya para itib-ong ang indibidwalismo kag liberalismo para maglinapta kag magpa-iya-iya ang pamatan-on kag kuhaan sila sang kusog bilang pwersang pangkatilingban kag pangkasaysayan.

Sa malawig nga panahon, gingamit sang mga estudyante ang ila mga konseho kag pamantalaan pangkampus bilang butkon kag tingog batuk sa mapanumpo nga administrasyon sa kampus. Mas nga krusyal ini sa subong nga panahon sa atubang sang kakinahanglanon nga sanggon ang mga atake sang rehimen Marcos, partikular sang National Task Force-Elcac, kag ang pagbalik sang mga ahente kag pwersa militar kag pulis sa mga kampus.

“Dapat protektaran kag itib-ong sang mga estudyante kag mga institusyon nga ini ang isa kag isa,” suno sa isa ka tigpamahayag pangkampus. **AB**

Pagmina sa San Miguel sa South Cotabato sa pihak sang pagpamatuk kag peligro

Sa Barangay Ned, Lake Sebu sa South Cotabato, halin pa 2022, wala untat ang pagkutkot sang karbon sang dalagko nga makinarya sang Daguma Agro Minerals Inc kag Bonanza Energy Resources Inc, mga kumpanya sang San Miguel Energy Corporation(SMEC). Padayon ang pagmina sa pihak sang pagpamatuk sang mga residente, tawong-simbahan, mga manunudlo nga maki-kapalibutan kag bisan ang pangprubinsya nga gubyrno diri. Ang anay berde nga ulumhan subong amo na ang maitom nga duta nga naputos sang indi maagwanta nga aso kag yab-ok.

Halin sa aga tubtob sa gab-i, nagagwa-sulod diri ang dalagko nga trak para itambak ang namina nga karbon sa pyer sa Barangay Kalaong, Maitum, Sarangani. Sa bana-bana sang mga residente, ginatipon ang karbon para sa planta nga pang-enerhiya sang SMEC sa Davao. Nagasuplay man ini sang karbon sa planta nga de-karbon sa Maasim, Sarangani nga ginapanag-iyahan sang mga Alcantara, kahimbon ang kumpanya nga Japanese nga Toyota Tsusho Corporation.

Gin-agaw sang SMEC ang 17,000-ektarya nga kalasangan kag dutang agrikultural sa Daguma Mountain Range. Dako nga bahin sini ang dutang panublion sang Dulangan-Manobo kag sang tribu nga T'boli. Madamo man ang mga setler diri nga nagdako sa Panay. Kakunsabo ang sangguniang pangprubinsya sang South Cotabato (magluwas sa sadto gobernador), gintanyag sang SMEC ang pagmina bilang "tigdul-ong sang kauswagan" sa Barangay Ned. Nagbutang ang kumpanya sang mga dalan kag nagtakod sang kuryente para kuno sa gamit sang taga baryo. Nagpasalig man ini nga kuhaon ang mga residente bilang trabahador sang mina.

Apang sang nagbukas ang minahan, ginsugdan sang SMEC ang pagpalayas sa mga residente sa palibot sini. Madamo sa ila ang napilitan nga ibaligya ang duta sa kumpanya tungod man sa pagduso sang lokal nga gubyrno nga maghalin sa gin-himo nga "lugar de pelig-

ro" ukon *danger zone* sang minahan. Ginbakal sang SMEC ang ila mga ulumhan sa tuman ka barato nga bili (P80,000-P100,000 kada ektarya).

Gina-ipit sang kumpanya ang mga mangunguma nga namalibad nga magbaligya sang ila nga duta. Sadtong Abril 30, gindakop, ginpasakaan sang himu-himo nga kaso kag ginpapriso sang mga gwardya sila ni Ricks Mosquero kag asawa nga si Meljean, kag sila ni Helberth Mosquero kag asawa nga si Analie sa Sityo Aboy sa Barangay Ned. Napilitan nga mag-agi ang apat sa atubang sang minahan tungod narumpag na ang duta sa daan nila nga alagyan pakadto sa ila ulumhan.

Nagatuga ang pagmina sang polusyon, kontaminasyon sang tubig kag pagkaguba sang mga katubigan sa Daguma. Ginakahangaw-an sang mga residente nga hiluan sang mina ang mga suba sang Kabulnan kag Allah nga naga-ilig padulong sa Liguasan Marsh, isa ka malapad nga bakhawan nga nagserbe nga bilidhon nga pangisdaan. Ang Allah River,

sa pihak nga bahin, ang nagapanguna nga ginakuhaan sang irigasyon sang malapad nga humayan sa South Cotabato kag Sultan Kudarat.

Ginahambal sang SMEC nga naga-gamit ini sang pamaagi nga "side-stripping" sa pagmina. Apang suno sa mga eksperto, wala sang kinalain ang metodo nga ini sa mapangwasak nga *open-pit mining* nga ginadumili sa South Cotabato sugod 2010. Sa report sang Mines and Geosciences Bureau sadtong 2019, ang pagmina sang karbon sa buhaghag nga duta pareho sang sa Barangay Ned ang magaresulta sang mga *landslide* kag paglubong sang mga komunidad tuga sang posible nga mga buho sa idalom sang duta.

Sa pagkamatuod, pila ka panahon pa lang ang operasyon sang mina, nakareport na ang mga ahensya sang prubinsya sang mga *sinkhole* ukon paglamon sang duta sa Barangay Ned. Sadtong Marso 2022, nag-antus man ang Barangay Ned sang gulpi nga pagbaha kag pagkarumpag sang duta nga nagpatay sa isa kag nagpalayas sa 300 ka residente. Sadtong Septyembre sa pareho nga tuig, isa pa ka *landslide* ang nahitabo nga nagpahalin sa 117 ka pamilya.

Sa malawig nga panahon, napunggan ang SMEC tungod sa grabe nga pagpamatuk sang pumuluyo sa Barangay Ned. Gindumog sang militar ang barangay. Nagtuga ini sang pagmasaker sa walo ka Lumad sadtong Diyembre 3, 2017. Sa amo nga adlaw, ginpatay sang mga soldado ang lider sang Tboli-Dulangan Manobo nga si Datu Victor Danyan, ang duha niya ka bata nga sila ni Victor Jr kag Artemio kag sila ni Pato Celardo, Samuel Angkoy, To Diamante, Bobot Lagase, kag Mateng Bantel. Tubtob subong, wala sa gihapon sila sang naangkon nga hustisya.

Pagpalapad sang SMC sang planta nga coal-powered sa Zambales, ginpamatukan

HALIN MINDANAO TUBTOB Luzon, wala untat ang pagpangkawkaw sang San Miguel Corporation (SMC) sang dalagko nga burgesya nga si Ramon Ang sa dunang manggad sang pungsod nga nagaguba sa kapalibutan kag palangabuhian sang pumuluyo. Sa Zambales, ginpamatukan sang mga residente, maki-kapalibutan nga grupo kag mga ta-wong-simbahan ang plano sang San Miguel Global Power (SMGP), subsidyaryo sang SMC, nga palaparon ang Masinloc Power Plant sini sa Masinloc, Zambales. Ginkundenar man sang mga ini ang pag-endorso sa plano nga ini sang gobernador sang Zambales nga si retirado nga heneral Hermogenes Ebdane Jr. Si Ebdane ang anay hepe sang Philippine National Police, tiglikom sang Department of Defense, kag tiglikom sang Department of Public Works and Highways.

Ginpamatukan sang mga residente ang konstruksyon sang duha pa ka dugang nga yunit sang planta nga coal-powered ukon ginapadalagan sang karbon. Panawagan nila ang hinanali nga pagpasira sa nasambit nga planta.

Suno sa kontra-petisyon, napalayas sa ila mga puluy-an kag palangabuhian ang mga residente sa mga komunidad sa palibot sang planta. Nag-agum man sila sang kahalitan sa ila nga ikaayong lawas, kag pagpang-ipit kag intimidasyon sa mga nagapamatok. Naguba man ang kadagatan sa Masinloc Bay.

Sa pagtuon sang Concerned Citizen of Zambales, ginguba sang abo sang karbon halin sa Masinloc ang produksyon sang paho nga isa sa mayor nga palangabuhian sa prubinsya. May gintuga man ini nga kahalitan sa mga ulumhan sa na-aminhan nga bahin sang Zambales. Kon ipadayon ang ekspansyon sang planta, labi nga magasangkad ang kahalitan nga pagatugahon sini sa mga ulumhan kag pangkabilogan nga hangin sang prubinsya.

Ginbatikos man nila ang pagpondo sa proyekto sang Standard Chartered, isa ka multinasyunal nga bangko nga nakabase sa United Kingdom. Nagbaton man ini sang pondo halin sa International Finance Corporation sang World Bank.

Sa Pilipinas, halin sa mga planta nga coal-powered ang 54.7% sang mga greenhouse gas emission sang sektor sang enerhiya.

Protesta sang mga drayber sa Catarman. Nagtipon ang 300 ka drayber sang traysikol nga may ruta nga University of Eastern Philippines-Catarman sadtong Septyembre 8 para ipaabot ang ila nga pagpamatuk sa naghana nga pagpang-agaw sang isa ka kooperatiba sa ila nga ruta. Ang atake nga ini sa ila palangabuhian ang gintulod sang PUVMP (PTMP) nga nagbukas sa lain-lain nga ruta sang gagmay nga drayber kag opereytor sa dalagko nga korporatisado nga mga kumpaniya sang “moderno nga dyip.”

Eyes On Set Network, ginlunsar. Gintukod sang mga mamumugon sa pelikula kag telebisyon, mga propesyunal, mga estudyante sang midya, kag mga tigtib-ong sang kinamatarung sa pamugon ang Eyes On Set Network para bantayan ang pagpatuman sa Eddie Garcia Law kag pagduso sang makabuhi nga sweldo kag makatawo nga oras sang pamugon sa industriya sang pelikula kag telebisyon. Upisyal nga ginlunsar ang network sa isa ka rali sadtong Septyembre 11 sa Quezon City.

Pagkwari sa Rizal, ginpa-untat. Nagpadulong sadtong Septyembre 11 sa DENR ang mga grupo nga maki-kapalibutan kag mangingisda nga apektado sang pagbaha sa Rizal sang mangdalasa ang bagyong Enteng. Panawagan nila ang gilayon nga pagkanselar sang tanan nga mga permit para sa quarrying kag pagmina sa prubinsya. Suno sa ila, ang sobra-sobra nga pagkalbo sa kalasangan diri nga tuga sang quarrying kag mina ang isa sa mayor nga kabangdanan sang madasig nga pagtaas sang tubig kag malaparan nga pagbaha sadtong Septyembre.

Unyon sa Golden Zone Garments, gintukod. Pagkatapos sang pila ka bulan nga pagpaninguha, natukod kag naparehistro sang mga mamumugon nga daily rank-and-file sang Golden Zone sa Laguna ang Nagkakaisang Manggagawa ng Golden Zone Garments and Accessories Inc sadtong Agosto 12. Gina-atubang sang mga mamumugon ang isyu sang manubo nga sweldo, pwersahan nga obertaym, kawad-on sang alawans sa transportasyon kag indi maayo nga patakaran sa kaluwasan kag ikaayong lawas.

Nagpasaka man ang unyon sang kaso sa National Conciliation and Mediation Board tungod sa pagpang-ipit sang maneydsment sa mamumugon kag pagpamilit nga maghalin sa unyon. May yara sang una nga pagtalakay sadtong Setyembre 11.

Kinamatarung, kilalahon sa pagbalhin sang ulubrahan sang icing. Padayon nga ginaduso sang mga mamumugon sang kumpaniya nga Philippine Gum Paste Inc, hilimuan sang icing (para sa keyk), sa Cubao, Quezon City ang ila nga kinamatarung pagkatapos ginbalewala sang maneydsment ang ila mga reklamo sa pagbalhin sang ulubrahan sini sa Candelaria, Quezon. Reklamo nila, pwersahan sila nga ginapabalhin sa bag-o nga ulubrahan kag kon indi pagakakason sa trabaho.

CBA sa Daiwa, ipakigbato. Masobra 100 ka mamumugon sang Daiwa-Seiko Philippines ang nagprotesta sa gwa sang ulubrahan sini sa Laguna International Industrial Park sa Biñan, Laguna sadtong Septyembre 18 para ipakigbato ang ila collective bargaining agreement (CBA). Suno sa Malayang Unyon ng Daiwa-Seiko Philippines, ginapa-atrasar sang maneydsment ang ila nga CBA.

2, gin-abdak; 9, gin-aresto sa nagligad nga semana

Wala-preno ang kapintas kag bayolensya sang rehimen Marcos sa nagligad nga semana. Nalista sa Isabela ang pag-abdak sa duha ka pamatan-on nga organisador, pag-aresto sa anom ka lider-tsuper kag opereytor sa Bacolod City kag tatlo ka estudyante sa Quezon City, kag mga kaso sang pagpang-ipit sa Cavite.

Pag-abdak. Sa Isabela, gin-abdak sang mga pwersa sang estado sila ni Vladimir Maro kag Andy Magno sa banwa sang San Pablo sadtong Septyembre 11. Si Maro ang organisador sang Migrante Youth kag tigtibong sang kinamatarung sang mamumugon nga migrante. Si Magno naman ang nangin kabahin sang Minggan-University of the Philippines Manila, isa ka organisasyon nga nagatib-ong sa kapalibutan. Nakatapos siya sang kurso nga Development Studies sa unibersidad.

Sadtong Septyembre 15, natultolan sang mga himata kag abogado si Maro sa istasyon sang pulis sa Peñablanca kon diin siya ginbilanggo. Ginpasakaan siya sang duha ka kaso sang tuyo nga pagpatay kag “terorismo.”

Pag-aresto. Ginbomba sang tubig

sang mga bumbero kag mapintas nga ginbungkag sang mga pulis kag armado nga pwersa sang rehimen Marcos ang mga nagprotesta nga drayber kag opereytor sang dyip sa Bacolod City sadtong Septyembre 18. Agud nga ibuyagyag ang ila reklamo batuk sa *jeepney phaseout*, nagpiket sila sa atubang sang isa ka *hotel* sa Lacson Street kon sa diin ginlunsar sang mga ahensya sang guberno ang Public Transport Modernization Program Summit.

Gin-aresto sang mga pulis ang pila ka lider sang Undoc-Piston, KNETCO-Piston, kag Bacod-Manibela sa nasam-bit nga piket. Lakip diri sila ni Lilian Sembrano, Rudy Cathedral, Eric Bendoy, Shalleamar Leutner, Melchor Omangyon, kag Rodolfo Gardoce.

Sadtong Septyembre 19, tatlo ka estudyante sang Polytechnic Univer-

sity of the Philippines ang ginkuha sang mga nakasibilyan nga mga pulis sa Quiapo, Manila samtang nagapati-gayon sang “oplan-pinta” bilang pagdumdom sa ika-52 nga anibersaryo sang laye militar kag diktadurya sang una nga rehimen US-Marcos.

Pagpang-ipit. Sadtong Septyembre 9, nagtukod sang isa ka tsekpoynt ang mga pwersa sang estado sa pasulod sa Lupang Ramos sa Dasmariñas City. Pagkasunod nga adlaw, pwersahan nga ginsulod sang 50 ka pulis kag militar ang komunidad sa tabon sang pag-inspeksyon kaangot sa African Swine Fever. Liwat nga ginsulod ang komunidad sadtong Septyembre 17.

Sadtong Setyembre 9, nagpondo sang pila ka oras ang apat ka salakyan sa atubang sang Lupang Tartaria sa Silang. May yara man ini sang upod nga isa ka siksbay nga trak sang mga soldado nga may tatlo ka pusil sa atop, kag tatlo ka V150 nga mga tangke sang militar. AB

Manubo nga presyo sang mais sa tig-alani, kalbaryo

Wala pa kita sa putok-putokan sang tig-alani, madasig na nga nagasarurot ang presyo sang mais!” Ini ang dako nga ginakahangaw-an sang mga mangunguma nga nagatanom sang dalag nga mais sa Cagayan Valley subong nga panahon sang tig-alani.

Sa report nga ginpagwa sang Danggayan Cagayan Valley (Alyansa sang mga Mangunguma sa Lambak ng Cagayan), yara sa ₱7/kilo lang ang baklanay sang regular nga mais sa Lasam, Cagayan; ₱10/kilo sa San Mariano, Ilagan, Roxas kag ₱10.50 sa San Guillermo. Sa Gattaran, ₱11.50/kilo ang baklanay sang regular nga mais samtang ang “good & dry” (may manubo nga moisture content) ang ₱15-17.50/kilo lang.

Yara sa ₱17/kilo naman ang baklanay sa Cotabato (halin ₱25/kilo antes ang tig-alani), amo man sa Bukidnon kag Maguindanao. Sa Zamboanga, ₱17-₱19 ang kilo halin ₱20/kilo. Sa iban nga bahin sang BARMM, yara sa ₱16 lang ini halin ₱26-₱27 antes ang tig-alani. Ginabulubanta sang mga ma-

ngunguma nga maganubo pa ang mga presyo sa putok-putokan sang tig-alani.

“Nakaluwas kita sa *army worm*, sobra nga hangin, baha kag bag-o lang na-igo sang El Niño, pero indi kita makaluwas sa tuman ka barato nga presyo sang mais,” reklamo sang mga mangunguma. Ginkundenar nila ang pagpangbarat sang mga komersyante pag-abot sang tig-alani. Suno sa ila, halos pangayuon na lang sang mga ini ang ila nga produkto. Kalbaryo sa ila ang tuman ka nubo nga baklanay ilabi pa wala sang untat ang pagtaas sang gasto nila sa produksyon. Naglab-ot sa ₱64,000 kada ektarya ang kinahanglan nila nga kapital para makatanom.

“Halos 80% sang aton gasto ang sa binhi, abono kag *labor*,” suno sa Danggayan. “Ang aton nga gina-uta-

ngan amo man ang nagabakal sa aton nga mais sa presyo kag klasipikasyon nga gintalana nila. Ang ginabakal sa aton nga ₱16/kilo *good & dry*, ginabaligya naman nila sang ₱50/kilo sa dalagko nga planta sang *feeds* sa Bulacan kag Manila. Sa diin na ang hustisya sa presyo sang mais subong?

Ikaduha nga pinakalapad nga pananom ang mais sa Pilipinas. Masobra 500,000 ka pamilya nga mangunguma ang nagatanom sang mais sa halos 2.5 milyon ektarya. Ang 72% sang mais nga tanom nila ang *yellow corn* nga panakot sa pagkaon sang baboy, manok kag isda. Ang Cagayan Valley (Isabela) kag Northern Mindanao (Bukidnon) ang may pinakadako nga produksyon sang mais.

Magluwas sa dalag nga mais, nagatanom man sang puti nga mais ang mga mangunguma nga ginagamit naman nga panakot sa tayubong, bintog kag kornik. Ginagaling man ini para kan-on pangbulos sa bugas. AB

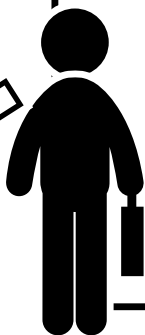
**1.02
MILYON**

ka pamatan-on ang wala sang trabaho sadtong Hulyo 2024. Sila ang 43% sang kabilogan nga isip sang mga wala trabaho nga 2.4 milyon. Pinakamadamo sila sa NCR.

**₱8.4
BILLION**

ang ginbuhi ni Marcos sa ₱11.8 bilyon nga badyet nga ginpangayo sang Polytechnic University of the Philippines, amo nga ₱3.39 bilyon na lang ang ginproponer.

Ika-2

ang Rizal sa mga prubinsya nga may pinakadamo nga Mineral Production Sharing Agreement (30).

Ang pagkakalbo sang lasang kag pagkawasak sang mga suba ang kabahin sa mga kabangdanan sang malaparan nga pagbaha sadtong Setyembre 2 kadungan sang Bagyong Enteng.

₱950

mangin sukot nga terminal fee (halin ₱450) pagkatapos ginbaligya sang rehimen Marcos ang mga pagpadalagan sang mga operasyon sang NAIA sa San Miguel Corporation.

40.28%

ginsaka sang bayad-utang sang Pilipinas sadtong Hulyo (₱1.36 trilyon), kumpara sa ₱972.28 bilyon nga ginbayaran sini sadtong Hulyo 2023.

AMADO V. HERNANDEZ

kontra-imperyalista nga mamamalaybay, nobelista, lider-mamumugon kag tigpamahayag ang ginbun-ag sadtong Setyembre 14, 1903.

Pinakabantog niya nga obra ang binalaybay nga Kung tuyo na ang Luha mo, Aking Bayan kag nobela nga Ibong Mandaragit.

₱4.56 bilyon

ang confidential and intelligence funds sa badyet ni Ferdinand Marcos Jr, halos katunga sang kabilogan nga

₱10.506 bilyon

nga badyet sang iya nga upisina.

kaso sang hungod nga pagpangsunog sa mga komunidad sa baybayon sang Cavite halin 2017 para palayason ang mga residente kag hatagan-dalan ang proyekto nga reklamasyon sa lugar.

Surigao del Sur kag Agusan del Sur, napuno sang detatsment sang militar

Wala pahuway ang pagsabwag sang kahadlok kag paglapas sa kinamatarung sang mga tumandok kag imol nga pumuluyo sang pasista nga mga pwersa sang militar, pulis kag paramilitar sa mga barangay kag komunidad sa prubinsya sang Surigao del Sur kag Agusan del Sur.

Sugod 2018, pwersahan nga nagtukod sang dugang nga 15 ka detatsment ang 3rd Special Forces Battalion (SFB) kag ginapamunuan nila nga mga yunit sang CAFGU sa mga komunidad sang Andap Valley Complex (AVC) sa Surigao del Sur. Apat diri ang sa mga komunidad sa Barangay Diatagon sa Lianga.

Samtang, nagtukod ang 75th IB sang kabilogan nga 11 ka detatsment—tag-duha sa mga barangay sang Buhisan kag Hanipaan sa San Agustin, tatlo sa Barangay Mahaba sa Marihatag, kag tag-isa sa Barangay Libas sa San Miguel kag Barangay Caras-an sa Taggo.

Apat ka detatsment ang gintukod sang 3rd SFB sa dulunan sang Surigao del Sur kag banwa sang Prosperidad, Agusan del Sur. Duha diri ang yara sa Barangay Mabuhay, kag tag-isa sa mga barangay sang Libertad kag San Lorenzo.

Malaba nga listahan sang pagpangabusar

May mga detatsment na ang 3rd SFB sa pila ka barangay sa AVC halin pa 2016. Sa lista sang mga residente sang isa ka tumpok sang mga baryo diri, may yara sang 361 ka biktima sang paglapas sa tawhanon nga kinamatarung ang batalyon. Lakip sa mga ini ang duha ka kaso sang pisikal nga pagpanakit, 33 ka kaso sang iligal nga pagpangaresto kag detensyon, 42 ka pwersahan nga pagpasurrender, 24 ka pagpasaka sang himu-himo nga kaso kag 106 ka pwersahan nga pagpalayas sa komunidad.

Ginpatuman sa mga baryo nga ini ang mga karpyu, pagpa-logbook sa mga nagagwa-sulod sa komunidad kag

paglimita sa oras sang pagkadto sa uma. Kalit nga nagatukod sang mga tsekpyont ang mga soldado para kuhaan sang laragway ang mga nagabyahe nga mga drayber kag ang ila mga pasahero kag kargamento. Ginapaidalom sa interogasyon ang mga tag-iya sang tindahan kag ginalimita ang kadamuon sang ginabakal nga suplay sang pagkaon. Sa kada mag-ilis sang upisyal ang mga detatsment, nagapatigayon sang “sensus” ang mga soldado. Ginapaandaman nila ang ginadudahan nila nga padayon nga nagapakig-angot sa Bagong Hukbong Bayan.

Tigpanguna man ang mga soldado sa dekadente nga mga aktibidad pareho sang pag-inom sang makahulobog nga ilimnon kag pagpang-gamo kada mahubog. “Nagapakig-abyan” sila sa mga residente paagi sa pagpangaluyag, bisan sa mga may asawa na. May kaso nga ginpahog ang dalaga kon mamalibad nga pangaluyagan. Kon ibalhin sa iban nga detatsment, basta na lang nga bayaan sang mga soldado ang ila ginpabusong nga mga dalagita. Ginatarget nila ang mga bata sang ginakilala nga lider sang mga tumandok nga komunidad.

Sa magkasikbit nga barangay sa banwa

sang Prosperidad, nalista ang 111 ka kaso sang mga paglapas sa tawhanon nga kinamatarung sa tunga-tunga sang 2022-2023. Nagapanguna diri ang mga kaso sang intimidasyon kag pagpamahog (55), persahan nga pagpabakwit kag dislokasyon (16), sarbeylans (15), paglimita sa pagkaon nga ginabakal kag ginabaligya (7), pagpamilit (6), interogasyon (4), pagaresto kag detensyon (2), pagtanom sang ebidensya (2) kag pagpasaka sang himu-himo nga kaso (3). Nareport man ang iligal nga pagpang-ukay sa balay sang mag-asawa nga tigulang kag pagpangkastigo sa ila soltero nga bata nga may deperensya sa paminsaron sa Barangay San Lorenzo.

Pasulit-sulit ang pagpamahog kag pagpamilit sa mga sibilyan, lakip sa mga upisyal sang mga barangay nga gin-red-tag sang National Task Force-Elcac. Madamo sa ila ang ginpapirma sa mga papel kabaylo ang mga pasalig nga benepisyong sang E-CLIP. Sa isa ka barangay, natulod nga maghikog ang isa ka residente nga may deperensya sa paminsaron tungod sa troma nga gintuga sang pasulit-sulit nga pagpatawag kag interogasyon sang mga soldado sa iya mga ginikanan.

Pinaka-ulih nga panghitabo ang makapila ka beses nga pagpangkanyon sang SAF kag 3rd SFB halin sa Barangay Libertad, Prosperidad sadtong Agosto 2024. Nagtuga ini sang kahadlok sa mga residente ilabi na sa mga bata, mga iloy nga nagapatiti kag mga tigulang. Apektado sini ang 1,000 ka pamilya sa magkasikbit nga barangay sang San Lorenzo, Mabuhay kag Libertad. Upod man nga naapektuhan ang mga residente sa mga kasikbit nga barangay sa tupad sang karsada pareho sang Barangay Apeitia, Magsaysay, Los Arcos kag San Martin sa pareho nga banwa. **AB**